

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Г.С. СКОВОРОДИ

Фізична культура і спорт. Виклики сучасності

Збірка тез доповідей IV Всеукраїнської науково-практичної конференції

Харків 2024

<i>Катерина Єрмоленко</i>	ОБГРУНТУВАННЯ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ ШВИДКІСНИХ ЯКОСТЕЙ У ШКОЛЯРІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ	82
<i>Ярослав Зіненко</i>	ДО ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФЕХТУВАЛЬНОГО СПОРТУ	86
<i>Віталій Золочевський</i> <i>Сергій Гарбуз</i> <i>Денис Зарубін</i>	ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ НІМЕЧЧИНИ (БУНДЕСВЕР)	92
<i>Дмитро Кметюк</i> <i>Дмитро Єрема</i> <i>Альона Скакун</i>	АНАЛІЗ РІВНЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ РЕКРУТІВ ПІД ЧАС ВСТУПУ ДО ВИЩОГО ВІЙСЬКОВОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ	98
<i>Тетяна Колеснікова</i>	ГЕЙМІФІКАЦІЯ УРОКІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ КООРДИНАЦІЙНИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ СЕРЕДНІХ КЛАСІВ	102
<i>Денис Коломієць</i> <i>Тетяна Бугаєнко</i>	ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ З ВАДАМИ ЗОРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	107
<i>Геннадій Коник</i> <i>Сергій Пономаренко</i> <i>Карина Штефан</i>	СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 017 ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА І СПОРТ В ХНПУ імені Г.С.СКОВОРОДИ	112
<i>Віталій Коробейнік</i> <i>Карина Штефан</i> <i>Сергій Пономаренко</i>	ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ФАКУЛЬТЕТУ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ	116
<i>Максим Котов</i> <i>Світлана Клімакова</i>	ПОВТОРНЕ ТРЕНУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ СПЕЦІАЛЬНОЇ ВИТРИВАЛОСТІ ПЛАВЦІВ НА БАЗОВОМУ ЕТАПІ ПІДГОТОВКИ	120
<i>Олена Кривенцова</i> <i>Світлана Семашко</i> <i>Діана Гелета</i>	ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНИХ КАРДІОТРЕНУВАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ЗВО ЯК ЗАСІБ ЗНЯТТЯ СТРЕСУ ТА ТРИВОГИ	123
<i>Владислав Кузьменко</i> <i>Юлія Голенкова</i>	ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ЮНИХ ПАУЕРЛІФТЕРІВ НА ЕТАПІ ПОЧАТКОВОЇ ПІДГОТОВКИ	127
<i>Вадим Леонтєєв</i> <i>Петро Джурунський</i>	ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА ГАНДБОЛІСТІВ РІЗНИХ АМПЛУА	132
<i>Надія Литвин</i> <i>Тетяна Павлова</i>	ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ ДОШКІЛЬНИКІВ (досвід Красноградського закладу дошкільної освіти (ясел-садка) №5 Красноградської міської ради Харківської області)	138
<i>Марина Литовченко</i>	ПІДГОТОВКА УКРАЇНСЬКИХ СПОРТСМЕНІВ ДО УЧАСТІ В ПАРАЛІМПІЙСЬКИХ ІГРАХ - 2024 У ПАРИЖІ	146

ДО ПИТАННЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ФЕХТУВАЛЬНОГО СПОРТУ

Ярослав Зіненко

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди

Анотація. Розглядається питання актуальності розробки словника спеціальних термінів фехтувального спорту. Мета роботи: презентувати термінологію фехтування, яке має французьке походження, українською мовою. Методи дослідження: загальнонаукові та спеціально лінгвістичні. Результати дослідження: Особливості мови різних галузей життєдіяльності людини потребують ретельного та всебічного дослідження. Становлення, розвиток і функціонування спортивної термінології важливий для дослідження спорту взагалі та окремих видів зокрема. Представлено короткий словник основних термінів, що застосовуються у фехтуванні українською та французькою мовами. Висновки: доведено своєчасність розробки порівняльного лексико-етимологічного словника спеціальних термінів фахової мови фехтувального спорту.

Ключові слова: фехтування; термінологія; словник; лексикографія

Вступ. Фехтування як єдиноборство на холодній зброї, є видом спортивної діяльності що відомий з прадавніх часів в історії людства. Фехтування завжди належало до програм Олімпійських ігор, як стародавнього світу, так і сучасності.

Комунікація між учасниками тренувальної та змагальної діяльності фехтувального спорту відбувається за допомогою спеціальної термінології, яка має французьке походження. Суддівство міжнародних змагань ведеться французькою мовою. Проте, актуальним постає питання використання термінології технічних прийомів та бойових дій фехтування в нашій країні. Зауважимо, що в Україні багато років проводилися тренування та суддівство змагань російською мовою, спираючись на підручники російськомовних авторів. В умовах теперішнього часу, коли в Україні відбувся процес переходу на державну мову, постає потреба в розробці класифікації технічних прийомів та бойових дій, що нерозривно пов'язане з дотриманням відповідної термінології.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є презентація української термінології фехтувального спорту згідно з базовими термінами, що мають французьке походження.

Відповідно до мети були сформульовані наступні **завдання**:

1. Теоретично обґрунтувати необхідність вивчення термінологічної системи фехтувального спорту.
2. Розробити лінгводидактичні матеріали для застосування у навчально-тренувальному та змагальному процесах з фехтування.

Об'єкт дослідження – структура фахової спортивної термінології.

Предмет дослідження – функціонування фехтувальної термінології в сучасному міжнародному спортивному обігу.

Методи і методологія дослідження. Серед *загальнонаукових методів* було обрано: *спостереження; індукції і дедуції; аналізу й синтезу; абстрагування; гіпотези* – задля формулювання припущень; *класифікації* – для розмежування типів, а також диференціювання та систематизування текстового матеріалу; *формалізації* – для встановлення відповідності; *описовий* – для систематизування параметрів; *конструктивний* – задля окреслення об'єкта й предмета дослідження у вигляді структурних моделей, відповідних рисунків і таблиць; *історіографічний* – для аналізу мовних фактів з урахуванням історико-культурної ситуації. Система *спеціальних лінгвістичних методів* ґрунтується на інтегруванні наукових підходів: системного (структурного) та функційного (дискурсивного). Застосовуються: *етимологічний та порівняльний аналіз* французьких та українських термінів з метою встановлення способів трансформації назв щодо єдиного підходу до розуміння окремих прийомів та дій, що виконуються у фехтувальному спорті.

Результати дослідження. Термінографічні видання мають значущість для розуміння та розвитку тих чи інших сфер життя людини, що уміщують історико-культурні традиції, цінності, національну ідентичність тощо.

Існує галузь термінографічних досліджень як розділ лексикографії (її підрозділи – теорія, історія, практика укладання фахових словників, а також термінографічна критика), система наукових знань про створення термінографічних джерел тощо [3].

Питання лексикографії та систематизації термінів і термінологічних словників у різних сферах людського буття розглядали та продовжують вивчати чимало українських (Н. Биховець, В. Борисов, Л. Боярова, Т. Володіна, І. Голубовська, П. Гриценко, О. Демська, В. Іващенко, І. Казимирова, І. Кочан, Л. Симоненко, Л. Туровська, В. Широков та ін.) та зарубіжних (М. Ван Кампенхаудт, В. Змарзер, Х. Калверкампер, М. Клейновська-Боровська, М. Лукасик, А. Рей, Ж. Рей-Дебов, Ф. Хаусманнта ін.) мовознавців.

Лінгводидактика як особливий розділ педагогічної науки, охоплює знання з теорії освіти, навчання й виховання. В об'єктив цієї науки потрапляють зміст, форми, принципи, способи, засоби оволодіння мовою.

Актуальність обраної теми зумовлена необхідністю створення Словника франко-української термінології задля єдиного розуміння галузі фехтувального спорту. Короткий довідник з основних термінів фехтувального спорту наведений нижче.

Термінологічний довідник фехтувального спорту

Appel – Виклик. У фехтуванні цей термін означає сигнал або жест, що виконується фехтувальником для привертання уваги суперника або для ініціювання дії. Це може бути використано, щоб спонукати суперника до атаки та відкриває можливість для контратаки або ж для зміни темпу бою. Виклик може також стосуватися терміну в загальному контексті фехтування, що дає старт дії або бою.

Avoir de la tête – Стратегічне мислення. У фехтуванні цей термін вживається для опису фехтувальника, який демонструє хорошу тактичну підготовку, розуміння ситуації на полі бою та здатність приймати розумні рішення під час бою. Такий фехтувальник вміє оцінювати свої дії, передбачати рухи

супротивника та адаптувати свою стратегію відповідно до обставин. Це важливий аспект успішного фехтування, оскільки таке мислення може бути вирішальним для перемоги в поєдинках.

Balestra (Балестра) – Початок удаваної атаки. У фехтуванні цей термін означає специфічний рух або техніку, яка поєднує стрибок вперед із одночасним виконанням атаки (зазвичай удару). Фехтувальник здійснює швидкий стрибок, щоб скоротити дистанцію до супротивника і завдати удару в одному русі. Балестра дозволяє здивувати опонента швидкістю і несподіваністю атаки, що робить її важливою технікою у фехтуванні.

Changement d'engagement - Зміна тактики. У фехтуванні цей термін позначає тактичну зміну стратегії, коли фехтувальник змінює напрямок або тип атаки, щоб ввести супротивника в оману. Це може включати в себе перехід від одного типу удару до іншого або зміну дистанції атаки. Зміна зобов'язань допомагає контролювати ініціативу в бою та створює можливості для досягнення дотику, коли суперник не очікує зміни дій.

Dérober au contact - Ухилення від контакту. У фехтуванні цей термін означає техніку, коли фехтувальник уникає прямого контакту зі зброєю супротивника, щоб уникнути дотику або контратакувати. Це може включати в себе різноманітні рухи, такі як відступ або бічне переміщення, які дозволяють зберігати дистанцію і контролювати ситуацію в бою. Ухилення від контакту є важливим елементом захисту, оскільки дозволяє фехтувальнику зберегти свою безпеку та можливість реагувати на дії опонента.

Feinte (Фейнт) – Маскування. Це термін у фехтуванні, що позначає обманний рух або атаку, виконану для введення супротивника в оману. Фехтувальник може маскуватися, щоб спонукати суперника до захисту або реагування, а потім здійснити реальний напад у іншому напрямку. Маскування є важливим тактичним прийомом, який дозволяє контролювати хід бою і створювати можливості для успішних атак.

Flèche (Флеш) – Атака «стріла». У фехтуванні цей термін означає техніку, яка включає в себе швидке просування вперед на одній нозі з одночасним виконанням уколу (удару). Фехтувальник використовує цю техніку, щоб скоротити дистанцію до суперника, завдати укол (удар) та вийти з діапазону можливого контратакуючого удару супротивника. Стріла є ефективним способом атаки, що дозволяє зберігати баланс і контроль над рухом під час поєдинку.

Partis-pris (Парті-пріз) - Тактичний задум. У фехтуванні це термін, що означає свідомий вибір або намагання фехтувальника перейти в активну фазу, створити ситуацію для атаки або контратаки. Це може включати побудову стратегії ведення бою, де фехтувальник визначає власний арсенал дій на основі оцінки ситуації.

Passe arrière - Зворотний крок (Крок назад). У фехтуванні цей термін позначає техніку, коли фехтувальник відступає назад, зазвичай під час атаки супротивника, для уникнення дотику та збереження дистанції. Зворотний крок може використовуватися як захисний рух, щоб дати можливість контратакувати після того, як суперник втратив баланс або зупинився після своєї атаки. Ця техніка важлива для контролю дистанції і управління ситуацією в бою.

Se loger - Позиція. У фехтуванні цей термін вживається для опису процесу, коли фехтувальник займає стратегічну позицію на полі бою, щоб оптимізувати свої шанси на атаку чи захист. Це може включати переміщення в певне місце або прийняття певного положення, що дозволяє контролювати дистанцію, кут атаки та позицію суперника. Зайняття позиції є важливим аспектом тактики у фехтуванні.

Sentiment du fer – Відчуття зброї.

Temps d'escrime – Фехтувальний темп. Це термін, який описує час або момент, коли фехтувальник виконує дію (удар, ухилення, контратаку) під час поєдинку. Він може стосуватися як швидкості виконання дій, так і часу, необхідного для реакції на дії суперника. Важливо вміти правильно оцінювати "temps d'escrime" для успішної атаки або захисту в бою.

Висновки. Доведено актуальність розробки порівняльного лексико-етимологічного словника спеціальних термінів фахової мови фехтувального спорту. Це дозволить встановити певну специфіку походження термінів, де етимологічну основу термінології складають інтернаціональні та автохтонні елементи, які є повністю або частково запозиченими і мають національні еквіваленти у мові фахівців.

Література

1. Борисов В. А. Метафора в процесах термінотворення. *Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи* [Електронне видання] : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. для науковців, викл., учителів, здобувачів вищ. освіти, Харків, 24 квіт. 2024 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків, 2024. С. 29-30.

2. Борисов В.А. [Теоретичні питання термінології й терміна в концепціях світового лінгвістичного дискурсу](#). *Нова філологія*. 2022. №86. С. 13-18.

3. Казимилова І. «Історичний словник лінгвістичних термінів» як термінографічна праця нового формату. *Українська термінологія: традиції та новації* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, присвяченої 25-річчю кафедри української мови та культури факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету, м. Київ, 16 квітня 2024 р. К. : Талком, 2024. С. 30-32.

4. Петрова Т. О. Систематизація термінологічних словників у спеціальному словникарстві. *Вісник Харків. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. Харків: Видавництво ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2021. Вип. 88. С. 98-103.

5. Yelovska Yu. Somatic idioms describing traits of character in teaching English. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2019. Вип. 19.С. 19-26.

6. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Лінгводидактика>